

ПОД- СЕКЦИЯ 1. Воспитание и образование.

Тимошук Г.В.

аспірант

(Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди)

ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ У КОНТЕКСТІ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ

Становлення ринкової економіки, розвиток демократії, потужні інноваційні процеси, що зараз відбуваються в Україні, суттєво впливають на традиційну систему професійної підготовки фахівців і зумовлюють потребу в її реформуванні. Пріоритетним завданням сучасної вищої школи стає формування високваліфікованого та конкурентоспроможного спеціаліста, який у професійній діяльності буде керуватися досягненням не лише особистісно, а й соціально значущих результатів.

У цій ситуації проблема побудови навчально-виховного процесу на принципах гуманності, моралі, культуровідповідності та толерантності є особливо актуальною. Відповідно актуалізується й проблема вдосконалення професійної підготовки майбутніх економістів, яка повинна орієнтуватись не лише на аспекти спеціальності, а й на формування загальнолюдських і професійних цінностей. Оскільки вони є смислутворюючим компонентом професійної діяльності, визначають подальшу траєкторію розвитку фахівця як особистості і як достойного члена суспільства.

Суб'єктивно засвоєна майбутніми фахівцями система знань щодо особистісно-професійних цінностей отримує своє відображення у ціннісному ставленні до професійної діяльності, яке впливає на результативність виконання професійних завдань та регулює поведінку у соціальному та професійному середовищах. У зв'язку з чим компетентнісний підхід, що "орієнтується на кінцевий результат освітнього процесу та спрямовується на формування у випускника готовності ефективно організовувати внутрішні (знання, вміння, цінності, психологічні особливості) та зовнішні (інформаційні, людські, матеріальні) ресурси для досягнення поставленої мети" [1, с. 89] набуває особливого значення.

Компетентнісний підхід базується на розумінні його як спрямованості освітнього процесу на формування та розвиток ключових (базових, основних) і предметних компетентностей особистості [2, с. 3]. Він є актуальним для нашої проблеми, оскільки вважаємо, що ціннісне ставлення до професійної діяльності майбутнього економіста у процесі професійного функціонування є однією із ключових компетентностей фахівця. При цьому питання формування компетентності майбутнього економіста слід розглядати як:

- структурний компонент формування особистості спеціаліста-професіонала загалом;
- частину проблеми формування ціннісно-світоглядної спрямованості особистості фахівця [3, с. 55];

- процес становлення професіоналізму, яким можна управляти (Ю.Варданин, О.Зарубіна, О.Лисак та інші);
- активне набуття професійних компетенцій (М.Головань, О.Лисак, І.Фільченкова та інші) тощо.

Щодо визначення професійної компетентності, то ми підтримуємо думку В.Ягупова, який трактує зазначене поняття як систему професійних знань, навичок, умінь, здатностей, професійно важливих якостей, досвіду діяльності, позитивного ставлення до професійної діяльності, що дозволяє успішно реалізовувати посадові компетенції [4, с. 76].

Розробка проблеми професійної компетентності майбутнього економіста у сучасній науці здійснюється за наступними напрямками:

- висвітлення загально-теоретичних аспектів професійної компетентності спеціалістів (А.Деркач, С.Дружилов, І.Зимня, А.Маркова, В.Первутьський, М.Розов, В.Сластьонін, А.Хуторський та інші);
- аналіз професійно-значущих якостей майбутнього економіста (Р.Гейзерська, Л.Корват та інші);
- вивчення змісту, форм і методів формування професійної компетентності майбутнього економіста (Н.Болюбаш, С.Горобець, Л.Дибкова, Н.Уйсімбаєва та інші);
- дослідження різних видів і типів компетенцій фахівців економічного профілю, зокрема комунікативної (Т.Ганніченко, В.Черевко та інші); інформатичної (О.Гончарова, М.Головань та інші); термінологічної (І.Власюк та інші); інтегративної (Є.Іванченко та інші).

Проаналізувавши існуючі наукові доробки, присвячені зазначеній проблемі, встановили, що професійна компетентність майбутнього фахівця економічного профілю виступає інтегрованим навчальним результатом і становить кінцеву мету процесу професійної підготовки. Її розуміють як систему відповідних знань, умінь, навичок і цінностей, які відтворюються у здатності та готовності особистості вирішувати професійні завдання різноманітного характеру. До складу професійної компетентності майбутнього економіста входять базові (єдині для фахівців різних профілів) і професійні (обумовлені специфічністю галузі діяльності) компетенції. Принципи багатоваріантності, кооперації, діяльності, рефлексії, управління індивідуальними освітніми маршрутами та соціальної активності є основними у розвитку даної категорії.

Підсумовуючи вищевикладений матеріал і враховуючи запропоновані І.Зимньою компоненти компетентності, вважаємо, що ціннісне ставлення до професійної діяльності майбутнього економіста як професійна компетентність характеризується наступними аспектами:

- мотиваційним (готовність до прояву ціннісного ставлення до професійної діяльності);
- когнітивним (оволодіння знаннями про особливості професійних, моральних, духовних цінностей, етичних норм, що регулюють професійну діяльність економіста);
- поведінковим (набуття досвіду професійно-ціннісної діяльності у процесі вирішення різноманітних ситуативних завдань);
- смисловим (осмислення та прийняття професійних цінностей);

• емоційно-вольовим (регулювання процесу виявлення даної компетентності).

Результатом становлення та розвитку ціннісного ставлення до професійної діяльності майбутнього економіста як професійної компетентності є сформовані ціннісно-орієнтовані знання, особистісні та професійно значущі якості, навички ціннісно-смыслового саморегулювання професійної діяльності, здатність і готовність використовувати здобутий у навчанні потенціал під час виконання професійних завдань.

Реалізація компетентнісного підходу до формування ціннісного ставлення до професійної діяльності майбутніх економістів передбачає організацію навчально-виховного процесу, який спрямовується на оволодіння студентами знаннями, вміннями та навичками практичного характеру на основі використання активних методів навчання, моделювання майбутньої професійної діяльності, створення ситуацій аналізу та рефлексії.

Таким чином, врахування компетентнісного підходу до формування ціннісного ставлення до професійної діяльності майбутніх економістів дозволяє урізноманітнити процес професійної підготовки у вищій школі та вдосконалити існуючу освітню систему завдяки поєднанню теорії і практики під час актуалізації всього комплексу професійних компетентностей.

Література

1. Болюбаш Н.М. Теоретичні засади формування професійної компетентності майбутніх економістів / Н.М.Болюбаш // Наукові праці: Науково-методичний журнал. – Вип. 99. – Т. 112. Педагогіка. – Миколаїв: Вид-во МДУ ім. П.Могили, 2009. – С. 88 – 95.
2. Гуріна Т.М. Формування інформаційної компетентності в процесі фахової підготовки вчителя іноземної мови / Т.М.Гуріна // Науковий часопис НПУ ім. М.П.Драгоманова: Зб. наук. праць. Серія “Комп’ютерно-орієнтовані системи навчання” / [Гол. ред.: В.А.Андрущенко]. – К.: Вид-во НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2009. – № 10. – С. 3 – 9.
3. Гуцан Т.Г. Формування готовності майбутнього вчителя економіки до профільного навчання старшокласників: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Т.Г.Гуцан; ХНПУ ім. Г.С.Сковороди. – Харків, 2011. – 310 с.
4. Ягупов В.В. Інформаційно-аналітична компетентність керівників професійно-технічних навчальних закладів: поняття, зміст і структура / В.В.Ягупов // Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка: Зб. наукових праць / [Ред.кол.: В.О.Радкевич та ін.]. – 2012. – № 3. – С. 75 – 81.